

ДИНАМІКА ЖИВОЇ МАСИ ТА ЕКСТЕР'ЄРНІ ОСОБЛИВОСТІ ПОМІСЕЙ ЧЕРВОНОЇ ПОЛЬСЬКОЇ ПОРОДИ У ПЕРІОД ВИРОЩУВАННЯ

Т. С. Яцук¹, канд. с.-г. наук, с. н. с.,
Б. Є. Тихонова², мол. н. с.

¹Тернопільська державна сільськогосподарська дослідна станція
Інституту кормів та сільського господарства Поділля НААН
вул. Тролейбусна, 12, м. Тернопіль, 46027, Україна

²Тернопільська дослідна станція Інституту ветеринарної медицини НААН
вул. Тролейбусна, 12, м. Тернопіль, 46027, Україна

Вивчено динаміку живої маси та екстер'єрні проміри статей будови тіла молодняку помісного масиву червоної польської породи у період їх вирощування, в умовах господарств західного регіону України. Встановлено, що піддослідні тварини у всі досліджувані вікові періоди переважали за живою масою стандарти червоної польської породи. Тварини мали виражений молочно-м'ясний тип і були гармонійно розвинені як за живою масою, так і за промірами статей тіла. Відмічено достатньо сильний прямий кореляційний зв'язок між широтним індексом та живою масою тварин ($r = 0,892$), що підтверджує можливість селекції помісного масиву за типом будови тіла для формування кращих м'ясних якостей худоби. Використання бугаїв-плідників червоної датської, швіцької та голишинської (червоно-рябої) порід позитивно вплинуло на формування живої маси у молодняку помісного масиву червоної польської худоби, що вирощується в господарських умовах Тернопільської області.

Ключові слова: ЖИВА МАСА, ЕКСТЕР'ЄР, ЧЕРВОНА ПОЛЬСЬКА ПОРОДА, ПОМІСІ, МОЛОДНЯК, ВИРОЩУВАННЯ.

Вирощування високоякісного ремонтного молодняку на основі врахування закономірностей його росту та розвитку набуває особливого значення у сучасних умовах промислового ведення галузі молочного скотарства. Численними дослідженнями встановлено, що з ростом і розвитком майбутніх корів тісно пов'язана їх продуктивність та тривалість господарського використання [1–4].

Важливою складовою селекційно-племінної роботи з породою є об'єктивна оцінка ремонтного молодняку помісної худоби на перших етапах постнатального онтогенезу. Для прогнозування біологічних особливостей індивідуального росту та розвитку худоби, визначення племінної цінності тварин, виявлення кращих генотипів у подальшій селекційно-племінній роботі важливо знати загальні закономірності зміни вагових та лінійних параметрів організму у віковій динаміці [5].

Тому метою досліджень було вивчити динаміку живої маси і екстер'єрних промірів статей будови тіла помісного молодняку червоної польської породи у період вирощування в умовах західного регіону України.

Матеріали і методи. Для проведення науково-дослідної роботи у племінному господарстві з розведення червоної польської худоби ПСГП «Славутич» Збаразького району Тернопільської області було сформовано дві групи тварин-аналогів. У групи відібрано молодняк, якому на момент постановки на дослід уже виповнилося 6 місяців, тривалість досліду – від 6 до 15 місячного віку. Оскільки усі піддослідні телята одержані від одного

бугая-плідника червоної датської породи Лорда 9457, молодняк розділили на різні групи за кровністю матерів. У першу групу (n=18) увійшли телята, матері яких є доньками бугая-плідника Юта 730 та Зубра 479. Умовна кровність обох плідників 11/16ЧД (червона датська порода) ++5/16Ш (швіцька порода). Другу групу (n=18) становив молодняк, батьками матерів яких є бугаї Буян 1463, Ромбік 1745 та Смичок 1735, умовна кровність яких 5/8ЧД + 1/8ЧГ (червона голштинська порода)+1/4Ш. Тобто, 2 група відрізнялася від 1 наявністю «крові» червоної голштинської породи.

Особливості лінійного росту оцінені за прийнятими промірами у молочному та молочно-м'ясному скотарстві з наступним обрахуванням індексів будови тіла. Зміни живої маси у тварин оцінено за середніми величинами ($\bar{X}$) протягом періодів вирощування у віці 6, 9, 12, 15 місяців [6, 7].

Статистичну обробку результатів досліджень проводили методами варіаційної статистики за М. О. Плохинським, О. К. Меркур'євою (1970) та на ПЕОМ з використанням пакету "Аналіз даних" за допомогою електронних таблиць Excel [8].

Годівлю теличок проводили згідно норм для ремонтних телиць, а для бугайців – за нормами відгодівельних тварин. У літній період основну частину соковитих кормів як для теличок, так і для бичків становила зелена маса конюшини. Раціони годівлі дослідних груп за основними показниками відповідали зоотехнічним нормам для різних статевих вікових груп.

Результати й обговорення. Встановлено достовірну різницю за живою масою між бугайцями і теличками у кожній дослідній групі ($p < 0,01$), (табл.1). Різниця між тваринами однієї статі різних груп статистично не достовірна, виявлена тенденція до збільшення живої маси аналогів генотипу 5/8ЧД+1/8ЧГ+1/4Ш.

Таблиця 1

Порівняльна оцінка молодняку дослідних груп за живою масою у віці 6, 9, 12, 15 місяців

Стать	Групи	п	Вік телят, місяців					
			6 місяців			9 місяців		
			жива маса	% до ЧП	%до УЧМ	жива маса	% до ЧП	%до УЧМ
телички	1	13	147,7±1,10	105,5	92,3	195,2±1,31	103,8	90,8
	2	10	150,5±0,89	107,5	94,1	203,0±2,79	107,9	94,4
бугайці	1	5	167,4±1,36	104,6	93,0	242,4±2,38	103,6	93,9
	2	8	175,3±3,27	109,6	97,4	246,6±1,39	105,3	95,6
			12 міс.			15 міс.		
телички	1	13	245,3±2,47	104,4	93,6	292,0±1,94	104,3	94,2
	2	10	250,2±5,69	106,5	95,5	300,7±4,96	107,4	97,0
бугайці	1	5	315,4±2,18	104,4	91,4	390,6±3,53	107,9	91,3
	2	8	322,1±1,64	106,6	93,4	398,3±2,10	110,0	93,1

Примітка: групи за кровністю батьків матерів: 1 – 11/16ЧД+5/16Ш; 2 – 5/8ЧД+1/8ЧГ+1/4Ш

Показники живої маси помісних телят за період від 6 до 15 місяців свідчать про кращу динаміку росту тварин 2 групи, (рис.1). Така різниця, на наш погляд, пов'язана з впливом кровності червоної голштинської породи, параметри розвитку молодняку якої є вищими за усіма категоріями від решти вихідних порід.

Проведено порівняльний аналіз вагових показників молодняку помісного масиву червоної польської породи (ЧП) з аналогічними ознаками молодняку української червоної молочної породи (УЧМ), визначено співвідношення одержаних дослідних даних зі стандартами чистопородного молодняку червоної польської породи (табл. 1).

Встановлено, що помісні телята у віці 6, 9, 12,15 місяців випереджають за розвитком ровесників ЧП на 3,6–10 %, залежно від вікового періоду, з переважанням у бугайців. У той

же час вони на 2,6–9,2 % поступаються телятам УЧМ породи, з більшим відставанням у теличок.

Таким чином, використання бугаїв-плідників червоної датської, швіцької та голштинської (червоно-рябої) порід позитивно вплинуло на вагові показники помісного масиву червоної польської породи, який вирощується в господарських умовах Тернопільської області.

Залежно від маси тіла, за даними бонітування, молодняк помісного масиву віднесений до першого класу, за вгодваністю — до другої категорії.

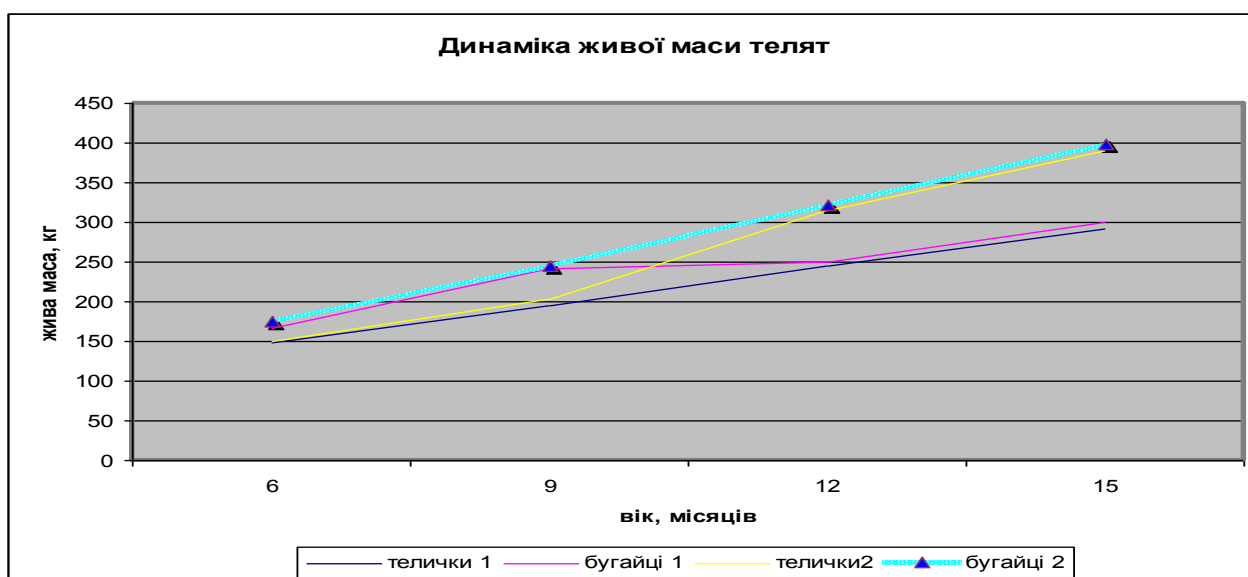

Рис. 1. Динаміка живої маси помісних телят червоної польської породи за період від 6 до 15 місяців

У ході досліджень вивчали лінійний ріст і розвиток дослідних тварин. Як свідчать дані, помісна червона польська худоба при невисоких показниках промірів статей будови тіла є компактною і пропорційною. Основні проміри екстер'єру відповідають і переважають вимоги стандарту до червоної польської породи. Тварини гармонійно і пропорційно розвинені. Варто відмітити, що червоній польській породі властива слабка обмускуленість. Проте, при достатній і повноцінній годівлі тварини мають задовільні відгодівельні і м'ясні якості. Покращення екстер'єрних показників поголів'я у господарствах проводиться шляхом використання високопродуктивних плідників червоної датської породи.

Зазначимо, що проведення селекції на підвищення живої маси і покращення типу будови тіла через використання бугаїв-плідників споріднених червоних порід у стадах червоної польської породи в Тернопільській області привело до деякого укрупнення тварин і зміцнення їх кістяку. Тварини наявного масиву породи середньої вгодваності, здебільшого міцної конституції, із задовільно розвинутою мускулатурою. Форми тулуба трохи кутасті, лопатки виділяються, стегна злегка підтягнуті, остисті відростки можна відрізнити при легкому надавлюванні. Маклаки і сідничні кістки закруглені, гладкі. Худоба відповідає молочно-м'ясному типу будови тіла.

У цьому дослідженні нас цікавили особливості формування м'ясної продуктивності наявного помісного масиву червоної польської породи.

Загальновідомо, що конституційні відмінності мають істотний вплив на м'ясну продуктивність. Вираженість м'ясного типу відображає індекс м'ясності (за Грегорі). Визначені індекси м'ясності тварин дослідних груп (57,7–58,2) свідчать про недостатнє нарощування м'язової тканини у телят помісного масиву червоної польської породи.

Для оцінки прижиттєвих м'ясних якостей телят було вираховано широтний індекс (за Ланіною), як показник зв'язку між вагою і формами тіла. Оскільки дослідні тварини не відрізняються широкотілістю, величина індексу середня, що прогнозовано передбачає і середній забійний вихід та ступінь вираження м'ясного типу будови тіла (рис. 2).

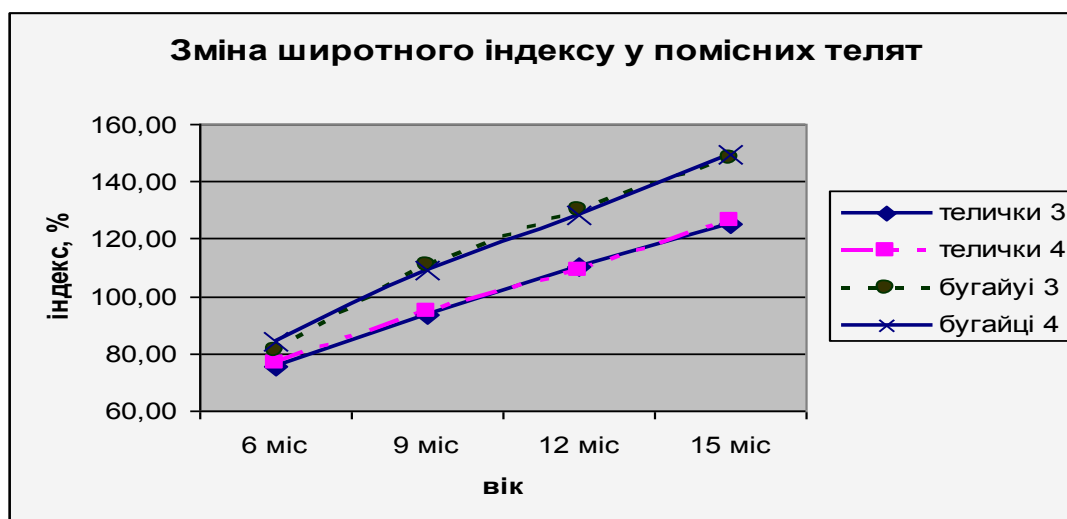

Рис. 2. Динаміка широтного індексу у помісних тварин червоної польської породи за період від 6 до 15 місяців

Відмічено достатньо сильний прямий кореляційний зв'язок між широтним індексом та живою масою тварин ($r = 0,892$), що підтверджує можливість селекції помісного масиву на подальше підвищення живої маси для забезпечення кращих м'ясних якостей худоби, що створить передумови для успішного використання тварин у відгодівлі як додаткового джерела продукування м'яса у зоні вирощування.

ВИСНОВКИ

1. Використання бугаїв-плідників червоної датської, швіцької та голштинської (червоно-рябї) порід позитивно вплинуло на формування живої маси молодняку помісного масиву червоної польської породи, що вирощується в господарських умовах Тернопільської області.

2. Виявлено, що показники живої маси у період вирощування займають проміжне місце за розвитком між аналогічними вимогами стандарту до червоної польської і української червоної молочної порід.

3. Основні проміри екстер'єру відповідають і переважають вимоги стандарту до червоної польської породи. Відмічено достатньо сильний прямий кореляційний зв'язок між широтним індексом та живою масою тварин ($r = 0,892$), що підтверджує можливість селекції помісного масиву за живою масою і типом будови тіла для формування кращих м'ясних якостей худоби.

Перспективи подальших досліджень. Робота з помісним масивом червоної польської породи буде направлена на відбір за живою масою, конституцією та екстер'єром, з урахуванням особливостей господарських та природно-кліматичних умов зони вирощування, що створить передумови для використання їх у відгодівлі як додаткового джерела м'ясної продукції.

DYNAMICS OF LIVE WEIGHT AND EXTERIOR CHARACTERISTICS OF HYBRIDS RED POLISH BREED IN THE PERIOD OF BREEDING

T. S. Yaschuk¹, B. E. Tihonova²

¹Ternopol State Agricultural Experimental Station Institute of feed research and Agriculture of Podolya National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine
12, Trolleybusna str., Ternopil, 46027, Ukraine

²Ternopol Experiment Station of the Institute of Veterinary Medicine
National Academy of Agrarian Sciences of Ukraine
12, Trolleybusna str., Ternopil, 46027, Ukraine

S U M M A R Y

The dynamics of body weight and exterior body measurements Articles young Polish landed solid red rocks during their cultivation in the economy of the western region of Ukraine. It was found that the experimental animals in all investigated age period superior to the living standards of the mass of the Polish red rocks. Animals had expressed milk-meat type and have been developed as harmoniously on live weight, and measurements of the articles of the body. There was a fairly strong positive correlation between the index and latitude of animal body weight ($r = 0,892$), which confirms the possibility of breeding a hybrid array of body type for the formation of the best meat quality of cattle. Using bulls Danish Red, Schwyz and Holstein (Red-and-White) breeds a positive impact on the formation of body weight in young Polish landed an array of red rocks, grown in economic conditions of the Ternopol region.

Keywords: THE LIVE WEIGHT, EXTERIOR, RED POLISH BREED, HYBRIDS, YOUNG CATTLE, PERIOD OF BREEDING

ДИНАМИКА ЖИВОЙ МАССЫ И ЭКСТЕРЬЕРНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ПОМЕСЕЙ КРАСНОЙ ПОЛЬСКОЙ ПОРОДЫ В ПЕРИОД ВЫРАЩИВАНИЯ

T. S. Ящук¹, Б. Е. Тихонова²

¹Тернопольская государственная сельскохозяйственная опытная станция
Института кормов и сельского хозяйства Подолья НААН
ул. Троллейбусная, 12, Тернополь, 46027, Украина

²Тернопольская опытная станция Института ветеринарной медицины НААН
ул. Троллейбусная, 12, Тернополь, 46027, Украина

А Н Н О Т А Ц И Я

Изучена динамика живой массы и экстерьерные промеры статей телосложения молодняка помесного массива красной польской породы в период их выращивания в условиях хозяйств западного региона Украины. Установлено, что подопытные животные во все исследуемые возрастные периоды превосходили по живой массе стандарты красной польской породы. Животные имели выраженный молочно-мясной тип и были гармонично развиты как по живой массе, так и по промерам статей тела. Отмечена достаточно сильная прямая корреляционная связь между широтным индексом и живой массой животных ($r = 0,892$), что подтверждает возможность селекции помесного массива по типу телосложения для формирования лучших мясных качеств скота. Использование быков-производителей

красной датской, швицкой и голштинской (красно-пестрой) пород положительно повлияло на формирование живой массы у молодняка помесного массива красного польского скота, выращиваемого в хозяйственных условиях Тернопольской области.

Ключевые слова: ЖИВАЯ МАССА, ЭКСТЕРЬЕР, КРАСНАЯ ПОЛЬСКАЯ ПОРОДА, ПОМЕСИ, МОЛОДНЯК, ВЫРАЩИВАНИЕ

ЛІТЕРАТУРА

1. *Буркат В. П.* Лінійна оцінка корів за типом / В. П. Буркат, Ю. П. Полупан, І. В. Йовенко. — К.: Аграрна наука, 2004. — 88 с.

2. *Жукорський О. М.* Екологічні основи виробництва яловичини та механізми формування м'ясної продуктивності великої рогатої худоби [Текст] : автореф. дис. ... д-ра с.-г. наук : 03.00.16 / Жукорський Остап Мирославович ; УААН, Ін-т агрокол. - К., 2010. — 35 с. : рис., табл.

3/ *Иванов К. М.* Методические рекомендации по разведению крупного рогатого скота в малочисленной популяции. — Л., 1977.

4. *Хмельничий Л. М.* Уніфікація класифікації корів молочних порід за типом екстер'єру / Л. М. Хмельничий, Ю. П. Полупан, А. Салогуб // Тваринництво України. — 2010. — № 11. — С. 10–12.

5. *Хмельничий Л. М.* Оцінка росту та розвитку телиць української червоно-рябої молочної породи за використання вагових та лінійних параметрів / Л. М. Хмельничий // Вісник СНАУ. — 2012. — Вип.12 (21). — С.18–21.

6. Методики наукових досліджень із селекції, генетики та біотехнології у тваринництві. — К.: Аграр. наука, 2005. — 248 с.

7. *Сірацький Й. З.* Екстер'єр молочних корів: перспективи оцінки і селекції / [Й. З. Сірацький, Я. Н. Данилків, О. М. Данилків та ін.]. — Київ: Новий світ, 2001. — 146 с.

8. *Плохинский Н. А.* Руководство по биометрии для зоотехников / Н. А. Плохинский. — Москва: Колос, 1969. — 256 с.

Рецензент — Я. С. Стравський, д. вет. н., Тернопільська дослідна станція ІВМ НААН.